

به نام خدا

نظریه سازمان

طرح درس

گروه مدیریت دولتی دانشکده مدیریت دانشگاه تهران

عنوان درس: نظریه سازمان

تم کلاس: مدیریت عملکرد و تحول دیجیتال

استاد درس: علی اصغر پورعزت pourezzat@ut.ac.ir

همکار استاد: شبنم زرچو

دوره ارائه درس: پائیز 1400 دوشنبه ها ساعت: 16:30 الی 18:30

مکان: دانشکده مدیریت دانشگاه تهران، سامانه مجازی (با توجه به بحران کرونا)

سطح: کارشناسی ارشد

استفاده از این طرح درس و الگوبرداری از آن، با هر هدفی برای خدمت به جامعه کاملاً آزاد و بلا مانع است. شیوه استناد به این طرح درس:

پورعزت، علی اصغر. پائیز 1400. «طرح درس نظریه سازمان». دانشکده مدیریت دانشگاه تهران. سایت رسمی دانشکده.

یک) مقدمه

دوره‌های علمی دانشگاهی، با هدف دانش‌افزایی و افزایش قدرت تحلیل و شناخت و مهارت کاربردی نظریه‌ها در عمل تدوین می‌شوند؛ بنابراین هر دانشجو باید پس از ورود به یک دوره و گذراندن آن، تغییر کند. اگر دوره موثر باشد، این تغییر می‌تواند تحول‌آفرین و سرنوشت‌ساز باشد. ارائه یک درس خوب ممکن است زندگی دانشجویان را به دو دوره تقسیم کند: دوره پیش از گذراندن آن درس و دوره پس از گذراندن آن درس.

هر دوره درسی دانشگاه را می‌توان به یک سفر علمی تشبیه کرد؛ سفری که به راهنمایی استاد، به منزله بلد راه و رهنا طی می‌شود و در جریان آن، رخدادهای گوناگون درک و ثبت می‌گردند و دنیاها متفاوت، همراه با آثار و منابع علمی گوناگون، تجربه می‌شوند و امکان سیر و سلوک در وادی‌های متفاوت دانش، فراهم می‌گردد.

با این رویکرد، هر درس و هر رخداد در زندگی، یک تجربه و یک دوره تحول است. برای مثال، در سال 1399 کل کشور و سیستم آموزش آن، با بحران بین‌المللی انتشار ویروس کرونا مواجه شد. این رخداد، در عین حال که پیامدهای وخیمی داشت، فرصتی ایجاد کرد تا جامعه ظرفیت خود را برای تغییر محک بزند و بر مراتب تاب‌آوری خود بیفزاید. از این رو به نظر می‌رسد که جهان پس از کرونا، جهانی مقاوم‌تر و تاب‌آورتر جلوه کند!

دو) اخلاق دانش‌پژوهی و آداب پژوهشگری

محیط دانشگاه نقش بسیار مهمی در شکل‌دهی شخصیت و صفات اخلاقی بارز افراد دارد. استادان و دانشجویان و کارمندان، بخش مهمی از زندگی خود را در این محیط سپری می‌کنند و خودآگاه یا ناخودآگاه یکدیگر را قضاوت می‌کنند و بر رفتار یکدیگر تاثیر می‌گذارند.

دانشجو باید شان و منزلت خود را دریابد تا بتواند حضور موثرتری در کلاس و در پی آن، در جامعه داشته باشد. دانشجو باید انضباط را رعایت کرده و موارد زیر را مدنظر قرار دهد:

الف) پایدها و بایسته‌ها (آنچه دانشجو باید بدان مبادرت ورزد):

1) **درک مسئولیت و تعهد اجتماعی:** دانشجوی خردمند می‌داند که به جهات گوناگون (بهره‌مندی از سرمایه‌های اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی) مدیون جامعه خویش است و برای زندگی بهتر خود و دیگران باید تلاش کند تا جامعه بهتری بسازد. دانشجو باید بداند که در برابر جامعه مسئول است؛ زیرا جامعه، همواره بخش مهمی از هزینه تحصیل او را فراهم می‌سازد؛ به طوری که حتی دانشجویان دوره‌های آزاد که بخشی از هزینه تحصیل خود را می‌پردازند نیز تا حدی به بیت‌المال و منابع عمومی مدیونند. برای مثال، دانشجو می‌تواند محاسبه کند که در صورت

تخصیص هزینه‌های تحصیل او به توزیع نان رایگان برای مستمندان، چند نفر انسان نیازمند، یک وعده درد گرسنگی نخواهند کشید! بنا بر این درک اینکه دانشجو چگونه باید این مهم را برای جامعه جبران نماید، بسیار حائز اهمیت است؛ زیرا اگر امروز هزینه تحصیل یک دانشجوی دکتری و فرصت‌های از دست رفته ناشی از آن، به رفع گرسنگی اختصاص داده شود، می‌توان به‌جای هر دانشجوی دکتری، حدود چهارصد هزار قرص نان تهیه کرد. این نسبت را برای هر دانشجوی کارشناسی ارشد، حدود یک دوم و برای هر دانشجوی کارشناسی، حدود یک چهارم در نظر بگیرید و محاسبه کنید که هر قرص نان، چند نفر را در یک وعده سیر می‌کند و یا دست کم از گرسنگی در دناک رهایی می‌دهد!

(2) **پردازش شخصیت متعادل، موحد و مقتدر از خویشتن:** دانشجوی خردمند باید در سیر رشد خود، شخصیتی متعادل و مقتدر را پردازش و تصویرپردازی نماید.

(3) **خویشتن‌سازی:** دانشجوی خردمند توانایی‌ها و ناتوانی‌های خود را شناسایی می‌کند و با پرهیز از رفتارهای انفعالی یا سلطه‌جویی علیه دیگران یا بهانه‌جویی یا مقصرتراشی، با واقعیت‌های زندگی خود به صورت مدبرانه کنار می‌آید تا به بهترین سطوح بهره‌وری و مدیریت و توسعه ظرفیت خویشتن برسد.

(4) **عدالت‌ورزی و انصاف:** انسان‌های عادل و منصف سریعتر به مسیر اصلاح خویش می‌رسند و در روند رشد و تکامل قرار می‌گیرند. سخن گفتن از عدالت ساده است؛ ولی عمل کردن به آن دشوار. عدالت‌ورزی به دور از رفتار کودک (شاد یا مخرب) و والد (ارشادی یا عیبجو) و در نگاه بزرگسال (بالغ) به خود و دیگری حاصل می‌گردد.

(5) **مهار ناتوانی‌ها:** دانشجوی خردمند به آینده امیدوار است و از تلاش برای بهبود شرایط خویش و دیگران باز نمی‌ایستد و تسلیم رویه‌های ترویج ناتوانی و بقا در انفعال نمی‌شود.

(6) **پرسش‌گری:** او باید روحیه پرسش‌گری و پژوهش‌گری داشته باشد، در پی کشف و شناسایی پرسش‌های بیشتر بوده، بداند که هر پرسشی ممکن است در مسیر دانشجویی او یک سرمایه‌بی‌بدیل باشد.

(7) **امانت‌داری:** او باید امانت‌دار باشد و بداند که رعایت حقوق مادی و معنوی دیگران، لازمه نیل به تشخص یک دانش‌پژوه موحد است. انسان موحد می‌داند که آنچه از حضرت حق دریافت می‌کند، کافیهست و او به رزق هیچ بنده و آفریده دیگری نیاز ندارد و می‌تواند با رعایت جوانب امانت‌داری و رعایت حقوق دیگران، رزق پژوهشی خود را فقط از درگاه حضرت حق طلب کند و از همگان بی‌نیاز باشد.

(8) **مشارکت در کار گروهی:** همکاری پژوهشی با دیگران، جلوه‌ای از شکر نعمت حضور در جامعه و گروه‌های اجتماعی است. پژوهش جمعی در صورت وجود انسجام و رعایت اخلاق و برقراری مراوده عادلانه با دیگران، بسیار ممدوح و ستوده است؛ زیرا هم‌افزایی حاصل از پژوهش جمعی، ممکن است شگفت‌انگیز باشد؛ از این رو تاکید می‌شود که در عصر آینده، دانش‌پژوهان موفق، تیم‌های موفق را شکل خواهند داد؛ تیم‌هایی که احتمالاً بتدریج در فضای مجازی شکل گرفته، نوع جدیدی از همکاری پژوهشی گروهی را تعریف می‌کنند و توسعه می‌دهند.

(9) **رعایت اخلاق و ادب و نزاکت:** او باید همواره، الزامات ادب و نزاکت علمی را مدنظر قرار دهد و از مجادله با استاد و سایر دانشجویان بپرهیزد و در مباحث گروهی، بدون کمترین سلطه‌جویی و فریب (manipulation) و با بیشترین تمایل به خویشتن‌سازی و خودشکوفایی (self-actualization)، مشارکت نماید تا مجموعه کلاس به حداکثر هم‌افزایی نائل گردد.

(10) **نگرش عمیق به مشکلات و مسائل و پدیده‌ها:** دانشجوی خردمند سعی میکند پدیده‌های مورد مطالعه را با عمق کافی و تحلیل علت‌های اصلی تحلیل نماید.

(11) **خلاقیت:** دانشجو باید از بت‌سازی و انگاره‌ستایی و شرک در اندیشه مبرا بوده، بفهمد که هر انسان با هدف ویژه‌ای آفریده شده، از دیگران متمایز است و باید هویت ویژه خود را در هستی بشناسد و آن هویت را با توکل بر حضرت حق توسعه دهد. هر انسانی موظف است الگوی برتری را بر چهره خویش پردازش کرده و هویت ویژه خود را بسازد، بارور کند، شکوفا نماید و همواره و در همه مراحل پیش‌گفته، شاکر باشد.

(12) **تفکر انتقادی همراه با حق‌باوری:** در امتداد پرهیز از مداحی و تمجیدهای سخیف از استاد و سایر دانشمندان، او باید بیاموزد که ضمن رعایت اخلاق و نزاکت، آنچه می‌شنود یا مطالعه می‌کند را در معرض نقد منصفانه قرار دهد. تفکر انتقادی، سرمایه ارزشمند هر دانشجو برای یادگیری و پیشرفت و توسعه دانش است. تفکر انتقادی لازمه

- تحقق هویت دانش‌پژوهی است. این نقد باید متوجه هر سیستم ناقصی باشد که دانشجو با آن سر و کار دارد و می‌تواند اصلاحش کند. دانشجوی خردمند اهل استدلال بوده، حق باور و حق ستاست.
- 13) **امیدواری و مسئولیت‌پذیری در برابر اقدامات خویش و درک پیامدهای تسلسلی:** دانشجو باید مسئولیت‌پذیر باشد و به ویژه پیامدهای تسلسلی گفته‌ها و دیدگاه‌ها و ملاحظات خود را درک کرده، از اشتباهات خود پوزش خواسته، درصد جبران آثار اشتباهات خود برآید. یک نظریه ناروا ممکن است جامعه را به سراشیبی نابودی سوق دهد؛ به قول مولوی «عالمی را یک سخن ویران کند، روبه‌پان مرده را شیران کند»! بنابراین، دانشجو باید با احساس مسئولیت‌پذیری بالا، پیامدهای طرح‌ها، اندیشه‌ها، نوشته‌ها و گفته‌های خود را در نظر آورد و نسبت به اصلاح آنها، کوشا باشد.
- 14) **توسعه فردی و درک ارزش زمان:** دانشجو در برابر رشد و پیشرفت فردی خود مسئول است. او باید خود و وجود خود را امانتی از حضرت حق دانسته، متوجه باشد که موظف است تا بیشترین حد پیشرفت را دریافته، خود را به عالی‌ترین مراتب کمال و رشد برساند. بنابراین، در مواردی که کلاس را برای خود مناسب نمی‌بیند، باید سطحی بالاتر از تحصیل و یادگیری را در نظر آورد و برای توسعه توانمندی‌های خود، در خارج از برنامه کلاسی، کوشا باشد و کلاس و استاد را در جریان قرار دهد تا سیر رشد و توسعه جمعی، تقویت گردد.
- 15) **تسهیل مسیر رشد خود و دیگری:** دانشجوی خردمند به رشد مستمر می‌اندیشد و از درجا زدن خویش می‌پرهیزد و دیگران را به سوی رشد تشویق می‌کند و مسیر رشد خود و دیگران را تسهیل می‌کند.
- 16) **رعایت اخلاق حرفه‌ای (اخلاق آکادمیک):** او باید صریح‌اللهجه و منطقی باشد. از بحث بیهوده پرهیزد و در برابر پاسخ‌های منطقی تسلیم شود و تلاش کند تا یاد بگیرد. در عین حال، نباید ریاکارانه در برابر استاد زبان به مداحی بگشاید یا تسلیم رویه‌های ناشایست مورد تاکید استاد شود. اصرار بر رویه‌های غلط، خودنمایی، خودشیفتگی، خودمرجعی و خودستایی، در محیط‌های علمی و دانشگاهی پذیرفتنی نیست.

ب) ناپایدها و ناپایسته‌ها (آنچه دانشجو باید از آنها پرهیزد):

- 1) **خودخواهی و بی‌توجهی به مسئولیت‌های اجتماعی:** همه ما در برابر نسل‌های گذشته، حال و آینده، به مراتب گوناگون و از جهات متفاوت مسئولیم و باید پاسخگو باشیم.
- 2) **بت سازی از خویش و دیگران:** بت سازی از خویش یا دیگری، از ردای اخلاقی متداول و شایعی است که انسانهای زیادی را در عصرهای متوالی، از مسیر کشف حقیقت گمراه ساخته است. انسان سالم نه تحقیر را می‌پذیرد و نه دیگران را تحقیر میکند. نه شیفته خویش می‌شود و نه شیفتگی دیگران او را مدهوش می‌سازد.
- 3) **سلطه جویی:** دانشجو باید از رفتارهای سلطه جویانه برای تحمیل عقاید یا خواسته‌های خود به دیگران پرهیز نماید. اهداف سازوکارها و رفتارهای سلطه جویانه معمولاً ماهیتی مادی دارند و افراد از این سازوکارها برای تحمیل اراده و نیل به منافع به کار می‌روند.
- 4) **ظلم و ستمگری:** ستم درجات و حالات گوناگون دارد. هر آنکه می‌خواهد در مسیر رشد مستمر قرار گیرد باید حتی المقدور از ستمگری و کمک به ستمگران پرهیز نماید و حتی درجات بسیار خفیف ستم در کردار و گفتار و پندار را بشناسد و از آن پرهیز نماید.
- 5) **پرهیز از ناتوانی آموخته شده:** دانشجوی خردمند، خویش را از بندها و انگاره‌های ذهنی ناشی از سیطره "ناتوانی آموخته شده" رها می‌کند و تسلیم شرایط موجود نمی‌شود.
- 6) **بحث و جدل بی‌فایده:** تجربه نشان داده است که بحث و جدل در بسیاری از موارد، منتج به نتیجه نبوده، وقت طرفین بحث و جدل را به فنا می‌برد! دانش‌پژوه هوشمند، از هر مباحثه، نتیجه‌ای برای افزایش دانش خود طلب می‌کند و از جدل بیهوده می‌پرهیزد.
- 7) **سرفت علمی:** دانشجوی خوب امانت‌دار و شریف است و هرگز آثار علمی دیگران را به نام خود منتشر نمی‌سازد و ترجمه آثار دیگران را تصنیف یا نگارش خود، جلوه نمی‌دهد. او می‌داند که هر اثر علمی با هویت صاحب اثر خود، گره خورده است و می‌داند که هر ایده و نگاه و رویکرد علمی، یک رزق است؛ رزقی که حضرت حق به هر که شایسته باشد، می‌دهد. او به جای سرفت علمی، از محضر اعطاکننده فضل و رزق، افزونی سهم خویش را

- طلب می‌کند. او می‌داند که اگر خالق بی مثال بخواهد، او به بهترین مراتب علمی دست می‌یابد و در این راه به سلطه پذیری از هیچ مخلوقی نیاز نخواهد داشت.
- (8) **خودنمایی و تکبر:** عرصه دانش‌اندوزی، افراد را متواضع ساخته، از تکبر، خودپسندی و خودنمایی دور می‌سازد. بنا بر این، دانشجوی خردمند هرگز متکبر نمی‌شود، هرگز خودنمایی نمی‌کند و هرگز دیگران را حتی در ساحت ذهن و تفکر خویش، تحقیر نمی‌نماید.
- (9) **مداحی و چاپلوسی:** مرام دانش‌پژوهان حق‌گرا، مبرا از چاپلوسی و مداحی است. دانشجوی خوب، حقیقت را می‌ستاید و از باطل روی می‌گرداند؛ ولی هرگز زبان خویش را به مداحی و چاپلوسی حتی بهترین انسان‌ها، آلوده نمی‌سازد. او متواضع است، ولی تحقیر نمی‌پذیرد؛ او نیکوسخن است، ولی مداحی قدرتمندان را نمی‌کند؛ او شکرگزار وجود استادان و همکلاسی‌های خویش است، ولی آنان را چاپلوسانه نمی‌ستاید؛ او همواره سخن به حق و عدل و توازن می‌گوید.
- (10) **سطحی‌نگری:** دانشجوی خوب هرگز به تحلیل‌های سطحی، بسنده نمی‌کند و تلاش می‌کند با تحلیل‌های ژرف و غنی، مراتب دانش خود را درباره پدیده‌ها عمق بخشد. او ضمن پذیرش آرا و اندیشه‌های گوناگون، به نوعی ثبات رای درباره سرشت پدیده‌ها دست می‌یابد که وی را از دیگران متمایز می‌سازد و شخصیت علمی او را معرفی می‌کند.
- (11) **تقلید و تعمیم کلیشه‌ای:** دانشجوی خوب، مقلد نیست و از تعمیم‌های کلیشه‌ای و ساده‌اندیشانه می‌پرهیزد و سعی می‌کند به جای مقلد بودن، محقق و پژوهشگر باشد و به جای تحلیل کلیشه‌ای، به شناخت دقیق اقتضائی در هر وضعیت مقتضی، اینجا و اکنون، دست یابد.
- (12) **حق‌ناپاوری و انتقاد بی پایه:** دانشجوی خردمند لجاج نیست، تعصب ندارد، منتقد بی پایه نیست و تسلیم حرف حق می‌شود.
- (13) **بی‌انگیزگی و ناامیدی:** دانشجوی خوب، سعی می‌کند شاداب، با نشاط و با انگیزه باشد. او از خمودگی و افسردگی و تن‌آسایی می‌پرهیزد و سعی می‌کند که هدفمند مطالعه کند و می‌داند که مطالعه هدفمند، به مراتب شوق و انگیزه اش می‌افزاید. دانشجوی خوب ناامید نمی‌شود و برای نیل به موفقیت، تلاش می‌کند. او از اثر یا سندروم گلام (Glum) یا شخصیت منفی‌یاف در داستان کودکنگاشت و کودک‌پسند گالیور (تکرار این جمله که من می‌دانم که ما موفق نمی‌شویم) پرهیز کرده و تسلیم مشکلات و ناملایمات نمی‌شود و خودش همواره به پیروزی و موفقیت، امیدوار می‌سازد.
- (14) **بی توجهی به ارزش زمان و حضور بیش از حد در شبکه‌های اجتماعی:** شبکه‌های اجتماعی، به ویژه آنگاه که اعضای زیادی دارند، به "معرکه‌های هزار تفسیر" و "ورطه‌های هزار توجیه" تبدیل می‌شوند. حضور بیش از حد در این شبکه‌ها به هر نیت که باشد، بخشی از عمر آدمی را تباه می‌کند و گاهی، پایدارترین و پرکارترین اعضای این گونه شبکه‌ها، از مجموعه بیکارترین و بی هدف ترین افراد جامعه اند که از این گونه گروه‌ها، هویت می‌گیرند! نکته این است که حتی حضور در بهترین گروه‌ها که تحت نظر خردمندترین آدمین‌ها اداره می‌شوند نیز به هر بهانه که باشد، ضایع کننده وقت است و عمر آدمی را نابود می‌کند.
- داستانی را در کودکی خوانده بودم که نکته‌ای بسیار تامل برانگیز داشت! حکایت چنین بود که جهان‌دیده‌ای خردمند به قهرمان داستان می‌گفت که در سیر حرکت خود به سوی هدف، صداهای نقد و تحذیر و تعریف و تحسین بسیار می‌شنوی. هشدار که اگر برگردی و به صاحب صدا بنگری، سنگ خواهی شد!
- پند فرا زمانی حاصل از آن حکایت کودک نگاشت این بود که هر انسان هدفمندی، در زندگی خود با صداها و نغمه‌های صدق و تایید و کذب و تحذیر زیادی مواجه می‌شود. هرگاه مسیر حرکت خود را رها کند و ناهوشمندانه مشغول این صداها شود، دست کم بخشی از عمر خویش را تباه کرده، به سنگ تبدیل می‌کند.
- حضور در شبکه‌ها و ورود به بحث‌های بی سر و ته آنها، ممکن است گاهی شهرت افزا و در موارد بسیار نادر، اندکی دانش افزا باشد، ولی هرگز ارزش آن با "ساعتی مطالعه هدفمند"، "زمانی برای تحلیل یک فیلم ارزشمند"، "دقایقی مشاوره با یک پیرخردمند" یا "لحظاتی تفکر عمیق در باب خلقت"، قابل مقایسه نیست.
- (15) **مانع تراشی در مسیر رشد دیگران:** دانشجوی خردمند، هرگز مسیر رشد دوستان یا حتی مخالفان خود را مسدود نمی‌سازد.

16) **بی توجهی به اخلاق حرفه‌ای (اخلاق آکادمیک):** دانشجوی خردمند ارزش اخلاق حرفه‌ای و آکادمیک را درک می‌کند و آن را در محیط دانشگاه رایج می‌سازد و به نمایش می‌گذارد و از تظاهر به هنجارستیزی پرهیز می‌کند. او هرگز به اخلاق حرفه‌ای بی‌توجه نیست.

سه) هدف درس و مهارت‌های مورد انتظار از دانشجویان پس از گذراندن آن

این درس با هدف آموزش نظریه سازمان و چالش‌های اداره آن و آشنایی با انواع بیماری‌های رفتاری و ساختاری در سازمان‌های عصر حاضر، ارائه می‌گردد. بنابراین انتظار داریم که هر دانشجو، پس از گذراندن این درس، به مهارت‌های زیر دست یابد:

1. شناسایی سازمان و اولویت‌بندی مشکلات سازمانی، بر اساس شاخص‌ها و معیارهای معتبر؛
2. مطالعه تطبیقی انواع سازمان‌ها در کشورها و فرهنگ‌های متفاوت؛
3. مطالعه تطبیقی نحوه تحلیل مسائل و مشکلات سازمانی؛
4. جستجو و پژوهش برای شناسایی راحل‌های مشکلات سازمانی؛
5. ارائه راهکارهای خلاق برای حل مسائل سازمانی و رصد آسیب‌شناسانه‌ی راحل‌های پیشنهادی خود، از طراحی تا اجرا؛
6. انتخاب بهترین راحل‌ها و بودجه‌بندی و برنامه‌ریزی برای اجرای راحل‌های برگزیده، در قالب ملاحظات و دستورالعمل‌های اجرایی؛
7. رصد آینده‌نگرانه پیامدهای حل مشکلات سازمانی، در مقایسه با پیامدهای بی‌توجهی به آن‌ها؛
8. شناسایی ریشه‌های بروز مشکلات و مسائل سازمانی؛
9. بهبود مهارت به‌گزینی، از طریق مطالعه آثار مکتوب، روش‌های اجرایی، سبک‌های عملی و مهارت‌های متعدد متخصصان در کشورهای گوناگون؛
10. بهره‌گیری از فنون خلاق و نوآورانه در حل مشکلات و مسائل و تلاش خودباورانه برای طراحی و معرفی فنون و راحل‌های جدید؛
11. بهبود توانایی برنامه‌ریزی برای اجرای راحل‌های جدید؛
12. بهبود توانایی طراحی سامانه رصد و رهگیری برای نظارت بر عملکرد فراگردهای مدیریتی و اجرایی در سازمان-ها؛
13. بهبود توانایی ارزشیابی خروجی‌ها، پیامدها، پیامدهای تسلسلی و دستاوردهای نهایی کاربست و اجرای هر برنامه اصلاح سازمان؛
14. ایجاد توانایی تدریس محتوای این درس، در دوره‌های کاربردی؛
15. ایجاد توانایی به‌چالش کشیدن نظریه‌های علمی در ارتباط با موضوع درس؛
16. ایجاد توانایی نقد شیوه‌های تدریس استاد در این درس؛
17. ایجاد توانایی به‌چالش کشیدن شیوه‌های عملی قابل ارائه در این درس.

چهار) روش تدریس

در این درس، می‌توان از روش‌های چندگانه مطالعه کتاب، مقاله خوانی، سخنرانی استاد، پژوهش عملی دانشجو، سخنرانی دانشجو، ارائه گزارش، اجرای آنی، حل معما، برگزاری میزگرد، برگزاری کارگاه عملی و حتی‌المقدور بازدید از صحنه‌های تحلیل، رصد فعالیت اندیشکده‌ها و پژوهشکده‌ها، آموزش فنون و مهارت‌ها، آشنایی با ابزارهای تحلیل و طراحی سازمان و نظایر آن استفاده کرد.

1. **مطالعه کتاب:** در این روش، متن کتاب های منتخب استاد و همکار استاد، توسط دانشجویان درس مطالعه می‌شوند و در کلاس یا شبکه‌های اجتماعی مورد بحث قرار می‌گیرند؛
2. **مقاله خوانی:** در این روش، مقاله‌های منتخب استاد و همکار استاد، توسط دانشجویان درس مطالعه می‌شوند و در کلاس یا شبکه‌های اجتماعی مورد بحث قرار می‌گیرند؛
3. **سخنرانی استاد:** در این روش، استاد مطالب مهم مورد نظر خود را در قالب‌های کلامی و به صورت سخنرانی سامان‌مند یا گاهی پراکنده، برای دانش‌افزایی یا ایجاد حساسیت یا افزایش خلاقیت، در کلاس یا شبکه‌های اجتماعی، ارائه می‌نماید؛
4. **پژوهش علمی دانشجو:** دانشجویان با انتخاب یک "عنوان پژوهش" درباره یک "موضوع علمی"، پژوهشی را به صورت فردی یا گروهی انجام داده، نتیجه آن را در کلاس یا شبکه‌های اجتماعی ارائه می‌نمایند؛
5. **سخنرانی دانشجو:** دانشجویان نتایج کارهای علمی خود را به صورت سامان‌مند، به صورت فردی یا گروهی ارائه می‌نمایند و از طریق سخنرانی، در معرض نقد هم‌تایان و استادان خود قرار می‌دهند؛
6. **گزارش‌نویسی:** دانشجویان نتیجه پژوهش‌های خود را در قالب گزارش درسی، مدون می‌نمایند. آنها می‌توانند این گزارش‌ها را مقدمه‌ای برای یادگیری نحوه تدوین و انتشار آثار علمی در آینده تلقی کنند و به نام خودشان منتشر سازند؛
7. **اجرای آئی 1:** "اجرای آئی" بر گونه ای روش تدریس از طریق اجرای یک صحنه قضاوت یا به تصویر کشیدن یک وضعیت تصمیم‌گیری، از طریق درگیر ساختن دانشجو در موضوع بحث دلالت دارد. این روش به دلیل درگیر ساختن دانشجو در موضوع بحث، در صورت اجرای صحیح و دقیق، اثر بسیار ماندگاری بر ذهن دانشجویان دارد.
8. **حل معما:** حل معما از روش‌های بسیار موثر برای درگیر ساختن ذهن دانشجو در حل مشکلات و تقویت قدرت تفکر خلاق و متمرکز شدن بر حل مسائل و مشکلات است.
9. **برگزاری میزگرد:** طرح برخی مسائل بین استادان و پژوهشگران گوناگون و استفاده از تضارب آراء و دیدگاه‌های آنها، آثار و نتایج بسیار مطلوبی بر پرورش قدرت تحلیل و مباحثه و مهار سفسطه در بحث دارد.
10. **برگزاری کارگاه علمی:** کارگاه‌های علمی، ظرفیت بسیار مناسبی را برای یادگیری و انتقال تجربه و دانش ضمنی فراهم نموده، تصمیم‌گیرندگان و طراحان سازمان را با مشکلات واقعی در عرصه عمل آشنا می‌سازند و امکان تمرین، طراحی و ارائه راه حل را فراهم می‌آورند؛ یادگیری از طریق کارگاه‌های آموزشی، معمولاً عمیق و ماندگار است.
11. **بازدید از صحنه‌های تحلیل متخصصان و رصد فعالیت‌های اندیشکده‌ها و پژوهشکده‌ها:** اندیشکده‌ها و پژوهشکده‌ها، ظرفیت بسیار مطلوبی برای شناسایی و اولویت‌بندی مشکلات، طراحی مساله‌ها و تلاش برای حل آنها، فراهم می‌سازند؛ به طوری‌که رصد فعالیت آنها از جذابیت ویژه‌ای برای آموزش نظریه سازمان و تحلیل مشکلات و مسائل مدیریت سازمان‌ها، برخوردار است؛
12. **آموزش فنون و مهارت‌ها و ابزارها:** در این رویکرد، می‌توان با معرفی مدل‌ها، ابزارها و نرم‌افزارها، به دانشجویان کمک کرد تا از امکانات علمی موجود و فنون آزموده شده برای تحلیل مشکلات و مسائل سازمانی، بهره‌گیرند؛
13. **شبیه‌سازی اتاق‌های فکر طراحی سازمان:** شرکت در اتاق‌های فکر طراحی سازمان، با کارکردهایی چون تحلیل مشکل، تعریف مساله، نوآوری، مطالعه تطبیقی، مطالعه مشکلات سازمان‌ها، برنامه‌ریزی اجرا و ارزشیابی عملکرد سازمان در وضعیت‌های شبیه‌سازی شده، به متخصصان کمک می‌کند؛ با توجه به محدودیت‌های موجود در دانشگاه‌ها، از حیث احتمال عدم دسترسی به اتاق‌های فکر، می‌توان از شبیه‌سازی آنها برای ایجاد شبه‌تجربه‌های مفید در تحلیل مسائل و مشکلات سازمان‌ها، استفاده کرد.
14. **تدریس در سامانه یادگیری الکترونیکی ویژه دانشگاه:** سامانه یادگیری الکترونیکی دانشگاه تهران، ظرفیت نسبتاً مناسبی برای تدریس در دوره‌های بحرانی و ضرورت استفاده از برنامه‌های تدریس از راه دور دارد.

15. **تدریس در شبکه‌های اجتماعی و فضای مجازی:** با توجه به محدودیت‌های ناشی از افزایش فاصله‌های مکانی، به ویژه در دوره‌های بحران، می‌توان از شبکه‌های اجتماعی در فضای مجازی استفاده کرد. با توجه به توسعه روزافزون امکان مراد و گفتگو در فضای مجازی، استفاده از این ظرفیت بسیار مطلوب است.
16. **نقد فیلم یا سایر مصنوعات علمی، هنری و خبری در رسانه‌ها:** نقد فیلم‌ها یا مصنوعات منتخب هنری یا خبری، در ارتباط با موضوع تدریس تجارب مفید و نسبتاً ماندگاری برای دانشجویان ایجاد می‌کند.
17. **تحلیل سخنان یا کلیپ‌های منتخب:** تحلیل سخنان مدیران و طراحان سازمان و متخصصان تحلیل سیستم در حوزه‌های گوناگون می‌تواند بسیار سودمند باشد.
18. **مطالعه تطبیقی:** در این روش دانشجو تلاش می‌کند تا با طراحی مدلی اولیه با همکاری یا هماهنگی استاد، به پژوهش مقایسه‌ای درباره یک موضوع یا شیوه یا فراگرد یا نحوه طراحی سیستم، در سازمان‌ها یا کشورهای گوناگون بپردازد. مطالعه تطبیقی را می‌توان هم یک روش پژوهشی تلقی نمود و هم می‌توان از آن برای آموزش شیوه انجام کار یا طراحی استفاده کرد.
19. **واقعه‌نگاری یا سرگذشت‌نگاری:** در این روش، دانشجو برانگیخته می‌شود تا با مطالعه درباره سرگذشت یک فرد یا یک سازمان یا یک کشور، در یک برهه زمانی خاص، تجربه‌ها و عبرت‌های ناب را برای الگوپردازی و ترازبندی شرایط برتر، بازیابی کرده و فهرست نماید. مطالعه این عبرت‌ها و تجربه‌ها، بار آموزشی بسیار ارزشمندی برای پرورش مدیران و استادان توانمند دربردارد.
20. **تکننگاری سامان‌مند:** در این روش دانشجو برانگیخته می‌شود تا با مطالعه یک پدیده فیزیکی، جغرافیایی، نظری یا تحلیلی، از ابعاد گوناگون، آن را مورد بررسی قرار داده، تصویر جامعی از روند پیدایش، وضعیت موجود، پیامدهای احتمالی و نقدهای موافق و مخالف درباره آن ارائه نماید. این شیوه با توجه به ایجاد تمرکز بر موضوع مورد مطالعه، روشی بسیار سودمند برای آموزش و یادگیری عمیق تلقی می‌شود. برای مثال، در این شیوه، احتمالاً مطالعه کارنامه علمی دانشمندان یا روند توسعه صنایع یا نحوه اجرای یک خط مشی یا طراحی یک ابتکار عمل، بسیار آموزنده خواهد بود.
21. **نقد ۳۶۰ درجه:** در این روش دانشجو موظف می‌شود تا یک پدیده یا نظریه علمی را از زوایا و ابعاد گوناگون مورد نقد کامل قرار دهد. در این موارد، داشتن یک مدل نقد بسیار کارساز است و شایسته است که در هر مورد، مدل نقد با تاکید بر شاخص‌ها و زوایای مورد مطالعه درباره آن پدیده، با همکاری استاد درس یا خبره در دسترس، طراحی و ویژه‌سازی گردد. این نقد ممکن است نقد یک سایت رایانه‌ای، نقد یک گزارش عملکرد، نقد یک چشم‌انداز، نقد یک نظریه علمی یا حتی نقد کارنامه علمی یک دانشمند باشد.
22. **استاد و شاگردی:** از این روش در موارد ویژه، در صورتی که مطالعه درباره یک پدیده، دشوار یا بدون مورد مشابه باشد یا موضوع تازگی خاصی داشته باشد یا سابقه پژوهشی کافی در مورد آن وجود نداشته باشد یا قرار بر این باشد که در فراگرد انتقال دانش ضمنی و ثبت آن، روش‌های ویژه پژوهش و مهارت‌های ضمنی استاد مورد نظر، مستند سازی گردد، مورد استفاده قرار می‌گیرد و در آن، ارکان روش کار، توسط استاد به دانشجو آموزش داده می‌شود.
23. **مرور سامان‌مند:** در این روش، ابتدا ضمن بررسی سامان‌مند ادبیات موضوع، بر حسب عناوین و چکیده مقالات مجله‌های پیشرو (SJR)، ملاحظه می‌شود که یک مفهوم یا مقوله، تا چه حد به طور شفاف، معرفی شده است. ابتدا محدوده‌ی پژوهش تعیین می‌شود، سپس معیارهای گزینش مقالات مشخص می‌شوند؛ پس از آن، پرسش‌های اصلی هدایتگر پژوهش بر محور مسأله‌ی اصلی پژوهش، به پرسش‌های دقیق‌تر می‌شکنند و در پایان، تلاش می‌شود تا از طریق مطالعه مقاله‌های منتخب، مهمترین گزاره‌های معرفی‌کننده موضوع یا نمایانگر پاسخ پژوهش، از آن مقالات، استخراج و دسته‌بندی شوند.
24. **رصد ریشه‌های فکری نظریه‌پردازان:** در این روش، تلاش می‌شود تا ریشه‌های فکری یک نظریه‌پرداز، از طریق رصد مطالعات او، واکاوی و شناسایی شود. برای مثال، در این روش تلاش می‌شود تا نحوه رسیدن ماکس وبر به "بوروکراسی آرمانی" یا نحوه ایده‌پردازی ویلسون درباره «دوگانگی سیاست و اداره»، بررسی گردد. در این گونه موارد، ابتدا دانشجو، یک نظریه را از یک نظریه‌پرداز انتخاب می‌کند و سپس با مطالعه آثار او یا نقدهای دیگران درباره او، سعی می‌کند تا به ریشه‌های شکل‌گیری آن نظریه در آنجا و آنگاه یا موقعیتی که نظریه مذکور در آن شکل گرفته است، برسد.

25. **انشاء و نگارش تحلیل های خلاق:** در این روش دانشجو با اتکا به تحلیل های عقلانی خویش، تلاش می کند تا به طور بسیار خلاصه، ابعاد گوناگون یک مساله را تحلیل نماید و راه حل هایی ابتکاری را برای مهار آن ارائه کند. اهتمام به نگارش انشا و نگارش خلاق، مقدمه بسیار مهمی برای آموزش تصنیف و تولید آثار نگارشی بدیع به جای تالیف و ترجمه است.

پنج (معرفی دوره

برنامه دوره به شرح زیر خواهد بود :

فعالیت ها	شماره هفته	تاریخ
• معرفی دوره و چارچوب مباحث کلاسی و آشنایی با دانشجویان و اهداف آنان؛	1	1400/08/17
• Organizations and Organizing, Chapter 1: The Subject Is Organizations; The Verb is Organizing	2	1400/08/24
• Organizations and Organizing, Chapter 2: Organizations as Rational Systems	3	1400/08/24
• Organizations and Organizing, Chapter 3: Organizations as Natural Systems	4	1400/09/01
• Organizations and Organizing, Chapter 4: Organizations as Open Systems	5	1400/09/01
• Organizations and Organizing, Chapter 5: Combining Perspectives, Expanding Levels	6	1400/09/08
• Organizations and Organizing, Chapter 6: Labor and Structure	7	1400/09/08
• Organizations and Organizing, Chapter 7: Technology and Structure	8	1400/09/15
• Organizations and Organizing, Chapter 8: Goals, Power, and Control	9	1400/09/15
• Organizations and Organizing, Chapter 9: The Dyadic Environment of the Organization	10	1400/09/22
• Organizations and Organizing, Chapter 10: Organization of the Environment	11	1400/09/22
• Organizations and Organizing, Chapter 11: Strategy, Structure, and Performance: The Sociology of Organizational Strategy	12	1400/09/29
• Organizations and Organizing, Chapter 12: Networks In and Around Organizations	13	1400/09/29
• Organizations and Organizing, Chapter 13: The Rise and Transformation of the Corporate Form	14	1400/10/06
• Organizations and Organizing, Chapter 14: Changing Contours of Organizations and Organization Theory	15	1400/10/13
• جمع بندی و ارائه نکات پایانی و نقد کلاس توسط دانشجویان	16	1400/10/20

شش) منابع درس

مهمترین کتاب‌ها و مقالاتی که در این دوره، مورد بررسی و نقد قرار می‌گیرند، عبارتند از:

- Scott, Richard and Gerald Davis. 2007. **Organization and Organizing: Rational, Natural and Open Systems Perspectives**. Routledge.
- Scott, Richard and Gerald Davis. 2014. **Organization and Organizing: Rational, Natural and Open Systems Perspectives**. Pearson Education Limited.
- Hatch, Mary Jo and Ann L. Cunliffe. 2013. **Organization Theory; Modern, Symbolic and Post-Modern Perspectives**. Oxford.
- Simon, Herbert A. 1946. **The Proverbs of Administration**, in Jey M. shafritz & Albert C.
- Frederickson, H. George .2000. **Can Bureaucracy Be Beautiful?**, Public Administration Review, January/February 2000, Vol. 60, No. 1, pp. 47-53.
- Robbins, S.P. 1987. **Organization Theory: Structure, Design, And Applications, 2nd ed.,Prentice-Hall**.
- Morgan, Gareth .2006. **Image of Organization**. Sage.
- Shafritz, Jay M., J. Steven Ott and Yong Suk Jang. 2017. **Classics of Organization Theory**. Seventh edition. Wadsworth.
- Miles.Jeffery. 2012. **Management and Organization Theory**. John Wiley & Sons, Inc.
- پورعزت، علی اصغر و غزاله طاهری عطار، 1396. **سازماندهی و طراحی ساختار**، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها.
- پورعزت علی‌اصغر. 1397. **سیستم ارزشیابی عملکرد دوره ای (ساعد)**. تهران: مهربان نشر، مجموعه کتابهای مدیریت: باران تدبیر.
- پورعزت علی‌اصغر، حسن هژبرافکن، مریم دمرچلو و عاطفه نصیری همراه. 1396. **ارزشیابی پروژه‌های عمرانی دولت**. تهران: مهربان نشر، مجموعه کتابهای مدیریت: باران تدبیر.
- پورعزت علی‌اصغر. 1393. **درآمدی بر روش پژوهش علمی: فراگرد تدوین رساله پژوهشی و دفاع از آن**. تهران: انتشارات میدانچی. (این کتاب، به صورت برخط و رایگان، در شبکه جهانی internet در دسترس است.)
- پورعزت علی‌اصغر. 1390. **مبانی مدیریت دولتی**. تهران: انتشارات سمت.
- پورعزت، علی اصغر، خدیجه روزبهانی، غزاله طاهری عطار، علی اصغر سعدآبادی. 1393. "سازمان به‌مثابه قفتوس: تأملی بر زندگی و مرگ سازمان‌های اجتماعی (مورد مطالعه: جهاد سازندگی)". **مدیریت دولتی**، ش 6(3)، 436-419.
- پورعزت، علی اصغر، سید محمد حسین هاشمیان. 1391. "استعاره راه: معرفت‌شناسی صدراپی و تبیین هستی‌شناختی سازمان". **پژوهشنامه فلسفه دین (نامه حکمت)**، ش 2، 149-148.
- دانایی فرد، حسن و مرتضی جوانعلی آذر. 1398. **خط مشی‌گذاری عمومی و ساخت اجتماعی واقعیت**. انتشارات امام صادق علیه السلام.
- پورعزت، علی‌اصغر. 1387. "گذار از حصارهای شیشه‌ای معرفت‌شناسی، با تأکید بر الزامات زبان شناختی علوم میان رشته‌ای". **مطالعات میان رشته‌ای در علوم انسانی**. ش 1. 1387.
- پورعزت، علی‌اصغر. 1385. "طراحی و تبیین سیستم خط‌مشی‌گذاری حق‌مدار برای تحقق عدالت اجتماعی (براساس نهج البلاغه)". **دانشور رفتار**. ش 17. 1385.
- پورعزت، علی‌اصغر. 1383. "مبانی منطقی طراحی سیستم خط‌مشی‌گذاری دولتی برای تحقق عدالت حق‌مدار (براساس نهج البلاغه)". **دانشور رفتار**. ش 5. 1383.

- پور عزت، علی اصغر. 1383. "درآمدی بر طراحی نظام‌های آگزیوماتیزه سلسله مراتبی، برای توسعه کیفی دانش در حوزه علوم انسانی". *همایش توسعه دانش و فناوری*. تهران: دانشگاه شریف. 1-30.

هفت) تکالیف دانشجویان و زمان‌بندی ارائه آن‌ها و نحوه نمره‌دهی

مهم‌ترین تکالیف دانشجویان عبارتند از:

امتیاز	عنوان فعالیت
---	شرکت منظم در کلاس
2	مشارکت در مباحث کلاس در طول نیمسال
2	ارائه گزارش‌های درسی و شرکت در آزمون‌ها در طول نیمسال
4	مطالعه دست‌کم 10 مقاله علمی معتبر و استخراج 30 جمله از آنها (با توجه به موضوع یا مساله منتخب)
4	نگارش یک انشاء با استفاده از آن‌ها
3	مشارکت در حل کارگاه
5	آزمون پایانی
20	مجموع

توضیح 1: مقاله‌ها باید از مجله‌های معتبر انتخاب شوند و به تأیید استاد یا همکار او برسند.

توضیح 2: دانشجو می‌تواند 2 مقاله از این 10 مقاله را از مجله‌های معتبر فارسی یا عربی انتخاب کند؛ ولی با توجه به خاستگاه علم مدیریت در غرب، فعلاً باید سایر مقاله‌ها از مجله‌های Q1 به زبان انگلیسی یا فرانسه یا آلمانی انتخاب گردند؛ بنابراین، تلاش بیشتر دانشجو، در استفاده از مقاله‌های بیشتر Q1 تشویق خواهد شد.

توضیح 3: جملات استخراج شده باید به زبان فارسی و زبان اصلی، در کنار هم، با ذکر صفحه و نام منبع، نظم داده شوند.

توضیح 4: انشاء باید به صورت خلاق با استفاده از این جمله‌ها و تحلیل‌های شخصی دانشجو، نگارش یابد.

توضیح 5: هر یک از دانشجویان باید دو مورد از فیلم‌های پیشنهادی زیر را انتخاب کرده و در پرتو نظریه‌های علمی مورد نقد قرار دهند:

لینکلن (Lincoln, 2012): بخشی از سرگذشت آبراهام لینکلن

جکی (Jackie, 2016): بخشی از سرگذشت جان اف. کندی

نیکسون (Nixon, 1995): بخشی از سرگذشت نیکسون

معاون (Vice, 2018): بخشی از سرگذشت دونالد رامسفلد

دبلیو (W, 2008): بخشی از سرگذشت جرج دبلیو بوش

دوازده مرد خشمگین (12 Angry Man, 1957): نقد قضاوت‌های سطحی و ظرفیت دلیل تراشی گروه اندیشانه

فارنهایت 9/11 (fahrenheit 9/11, 2004): بخشی از سرگذشت جرج دبلیو بوش و یازده سپتامبر

نقد فیلم بانوی آهنین (The Iron Lady, 2011): بخشی از سرگذشت مارگرت تاچر

سگ را بجنان (Wag the Dog, 1997): کمدی سیاه در باره رسوایی رئیس جمهور امریکا

کمال الملک (kamalolmolk, 1984): بخشی از سرگذشت کمال الملک در مواجهه با شاهان، از ناصرالدین شاه تا پهلوی اول

هشت) منابع علمی قابل استفاده برای پژوهش و مطالعه بیشتر

نوع منبع	موارد
کتابها	Berger, Peter L. and Thomas Luckmann. 1966. The social construction of reality. Vintage Books. Mannheim, Karl. 1929. Ideology and Utopia. Routledge. Morgan, Gareth and Gibson Burrell. 1979. Sociological paradigms and Organizational Analysis. Routledge.
مقالات	Ghoshal, Sumantra. 2005. "Bad management theories are destroying good management practices". Academy of Management Learning and Education. Vol.4, No 1,pp 75-91. Frederickson, H George. 2000. "Can bureaucracy be beautiful?". Public Administration Review. Jan/Feb.Vol.60.No 1.pp 47-53. Vav de Ven, Andrew H.1989."Nothing is Quite so Practical as a Good Theory". The Academy of Management Review. Vol. 14, No 4. Oct. pp 486-489.
نرم افزارها	نرم افزارهای پیشنهادی برای بررسی مسائل سازمانی و ترسیم نمودارهای علی: یک) نرم افزار Xmind دو) نرم افزار Mind Map سه) نرم افزار Visio نرم افزارهای پیشنهادی برای تصمیم‌گیری درباره مسائل سازمانی و انتخاب بهترین راه حل: یک) نرم افزار Expert Choice برای تکنیک AHP؛ دو) نرم افزار Super Decision برای تکنیک ANP؛ سه) نرم افزار MCDM Engine برای تکنیک Topsis. نرم افزارهای پیشنهادی برای طراحی سناریوهای آینده سازمان‌ها: الف) نرم افزار Scenario Wizard جهت شناسایی سناریوهای آینده؛ ب) نرم افزار Mic Mac جهت تحلیل تاثیرات متقابل مسائل.

به دانش‌پژوهان پیشنهاد می‌شود که برای آشنایی کافی با نرم‌افزارهای فوق، برنامه‌ریزی و تلاش نمایند.

نه) مجله‌ها یا پایگاه‌های اطلاعاتی مطلوب برای جستجوی منابع بیشتر

الف) برخی از مهم‌ترین مجله‌های علمی مرتبط با این رشته علمی :

- Organization Studies
- Organization
- Organization Science
- Public Administration Review
- Academy of Management Journal
- Academy of Management Review
- Administration and Society

- Administrative Management
- Administrative science Quarterly
- Academy of Management Inquiry
- Journal of Management Studies
- Management Science
- Organizational Dynamics
- Management of Technology and Innovation
- Strategy and Management
- Management Information System

ب) برخی از مجله‌های برتر در ISC :

- فصلنامه مدیریت دولتی ایران (دانشکده مدیریت دانشگاه تهران)
- فصلنامه مطالعات مدیریت دولتی ایران (انجمن مدیریت دولتی ایران)
- فصلنامه علوم مدیریت ایران (انجمن علوم مدیریت ایران)
- فصلنامه پژوهش‌های مدیریت در ایران (دانشگاه تربیت مدرس)
- فصلنامه دولت پژوهی (دانشگاه علامه طباطبایی)
- فصلنامه چشم انداز مدیریت دولتی (دانشکده مدیریت و حسابداری دانشگاه شهید بهشتی)
- دوفصلنامه اندیشه مدیریت راهبردی (دانشگاه امام صادق(ع))
- فصلنامه مدیریت سازمان‌های دولتی (دانشگاه پیام نور)
- فصلنامه پژوهش‌های مدیریت عمومی (زاهدان)
- فصلنامه فرایند مدیریت توسعه (موسسه عالی آموزش و پرورش مدیریت و برنامه‌ریزی ریاست جمهوری)
- فصلنامه مطالعات مدیریت راهبردی دفاع ملی (دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی)
- فصلنامه مطالعات راهبردی سیاست‌گذاری عمومی (مرکز بررسی‌های استراتژیک)
- فصلنامه سیاست‌نامه علم و فناوری (دانشگاه صنعتی شریف)
- فصلنامه سیاست علم و فناوری (مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور)
- فصلنامه حکمرانی متعالی (مدرسه حکمرانی شهید بهشتی)

ج) برخی از مراکز و موسسه‌های مرتبط

عنوان	نوع
• مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی • مرکز همکاری‌های تحول و پیشرفت • مرکز بررسی‌های استراتژیک ریاست جمهوری • پژوهشکده تحقیقات راهبردی مجمع تشخیص مصلحت نظام • مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت • اندیشکده صنعت و فناوری (اصف) • شبکه کانون‌های تفکر ایران (ایتان) • اندیشکده حاکمیت و سیاست‌گذاری	مراکز و موسسه‌های داخلی

• مرکز آمار ایران • موسسه مطالعات مدیریت دولتی • پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی • مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور • پژوهشکده علوم انسانی و اجتماعی • پژوهشکده مطالعات فناوری	
• Brookings Institution (United States) • French Institute of International Relations (IFRI) (France) • Carnegie Endowment for International Peace (United State) • Bruegel (Belgium) • Center for Strategic and International Studies (United States) • Fundação Getulio Vargas (FGV) • Chatham House (United Kingdom) • Heritage Foundation (United States) • RAND Corporation (United States) • EURAM (European Academy of Management) • International Institute for Strategic Studies (IISS) (United Kingdom) • Wilson Center, FKA Woodrow Wilson International Center for Scholars (United States) • Peterson Institute for International Economics (PIIE) (United States) • Center for American Progress (CAP) (United States) • Japan Institute of International Affairs (JIIA) (Japan) • Cato Institute (United States) • Konrad Adenauer Foundation (KAS) (Germany) • Council on Foreign Relations (CFR) (United States) • Fraser Institute (Canada) • Friedrich Ebert Foundation (FES) (Germany) • Korea Development Institute (KDI) (Republic of Korea) • Stiftung Wissenschaft und Politik (SWP) (Germany) • Carnegie Endowment for International Peace Middle East Center (Lebanon) • Centre for European Policy Studies (CEPS) (Belgium) • ASPA (American Society of Public Administration)	مراکز و موسسه‌های خارجی (با در نظر گرفتن گزارش دانشگاه پنسیلوانیا در رابطه با اندیشکده‌های برتر جهان در سال 2018)
• دانشکده مدیریت دانشگاه تهران • پردیس فارابی دانشگاه تهران • دانشکده علوم انسانی دانشگاه تربیت مدرس • دانشکده مدیریت دانشگاه علامه طباطبایی • دانشکده مدیریت دانشگاه شهید بهشتی • دانشکده مدیریت و معارف اسلامی دانشگاه امام صادق (ع) • دانشکده اقتصاد و مدیریت دانشگاه تبریز • دانشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه سیستان و بلوچستان • دانشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه شهید باهنر کرمان • دانشکده اقتصاد و مدیریت و علوم اجتماعی دانشگاه شیراز • دانشکده علوم اداری و اقتصادی دانشگاه اصفهان • دانشکده علوم اداری و اقتصادی دانشگاه فردوسی (مشهد) • مدرسه حکمرانی شهید بهشتی دانشگاه عالی دفاع ملی • انجمن علمی مدیریت دولتی ایران • انجمن علمی حکمرانی متعالی ایران	دانشکده‌ها و انجمن‌های علمی مرتبط

- انجمن مدیریت ایران
- انجمن مدیریت فناوری
- انجمن آینده نگاری ایران
- مرکز آموزش مدیریت دولتی
- انجمن های علوم شناختی
- فرهنگستان های بین المللی

د) برخی از سایت های مرتبط

- <https://www.fao.org>
- <https://www.cnx.org>
- <https://www.creativelearning.com>
- <http://institutecreativeproblemsolving.org>
- <https://innovationmanagement.se>
- <https://www.thecreativeinstitute.ie>

ده) واژگان و مفاهیم کلیدی

مهمترین واژگان و دانش واژه های قابل استفاده در این کلاس، عبارتند از :

معادل انگلیسی	واژگان کلیدی
Organization	سازمان
System	سیستم
Corporation	شرکت سهامی
Company	شرکت
Enterprise	بنگاه
Problem Solving	حل مساله
Association / Society	انجمن / مجمع
Creativity	خلاقیت
Agency	واحد نمایندگی
Firm	تجارت خانه / کارخانه
Institution	نهاد / موسسه
Center	کانون / مرکز
Holding	مجموعه شرکت های وابسته
Environment	محیط
Learning	یادگیری
Scenario Building	سناریو پردازی
Prediction	پیش بینی
Forecasting	پیش نگری
Back casting	پس نگری
Futures Studies	آینده پژوهی
Foresight	آینده نگاری
Strategic Management	مدیریت استراتژیک / مدیریت راهبردی
Vision	چشم انداز
Mission	رسالت

یازده) پروژه ها و تمرین های کتبی

الف) گزارش پاسخ به پرسش های کتاب سازماندهی و طراحی ساختار

در این بخش دانشجویان باید تلاش کنند تا با مطالعه درباره نظریه سازمان، با توجه به نکات و ملاحظات مطرح شده در مبانی نظری، به پرسش های زیر پاسخ داده و در بازه های زمانی تعیین شده گزارش خود را تحویل دهند.

نمونه ها	پرسش ها
مجموعه پرسش های اول	1-1 سازمان چیست؟ با ذکر مثال تعریف کنید. 1-2 چه تفاوت هایی بین سیستم و سازمان وجود دارد؟ 1-3 منظور از ابزارهای سازماندهی و فهم روابط سازمانی چیست؟ 1-4 سیر تحول ابزارهای سازماندهی و فهم روابط سازمانی را تحلیل و تفسیر کنید.
مجموعه پرسش های دوم	1-1 عوامل محتوایی شکل دهنده ساختار کدامند؟ 1-2 محیط چگونه بر فراگرد شکل دهی ساختار تاثیر می گذارد؟ توضیح دهید. 1-3 فایده ای استفاده از استعاره ها چیست؟ توضیح دهید. 1-4 چرا نمی توان سیر استعاره پردازی درباره سازمان را متوقف کرد؟
مجموعه پرسش های سوم	1-1 مهم ترین وجوه نظریه تصمیم گیری سایمون را ذکر کنید. 1-2 مهم ترین نظریه های دال بر سازمان به مثابه سیستم طبیعی بسته کدامند؟ 1-3 منظور از سازمان به مثابه سیستم باز چیست؟ توضیح دهید. 1-4 عناصر و اجزای اصلی شکل دهنده طرح سازمانی کدامند؟
مجموعه پرسش های چهارم	1-1 منظور از طرح های سازمانی پیچیده و انعطاف پذیر چیست؟ 1-2 مهم ترین ویژگی های سازمان های ماموریتی و ایدئولوژیک، کدامند؟ 1-3 منظور از سازماندهی خوب، چیست؟ توضیح دهید. 1-4 مراحل سازماندهی بر مبنای زمان را به صورت گام به گام بیان کنید.
مجموعه پرسش های پنجم	1-1 الگوهای پیچیده و پویای سازماندهی کدامند؟ چه رابطه ای بین این الگوها و نظریه ها و طرح های سازمانی پیچیده تر وجود دارد؟ توضیح دهید. 1-2 مراحل سازماندهی شبکه ای مبتنی بر تیم های حرفه ای را به صورت گام به گام توضیح دهید. 1-3 چگونه می توان بین مفاهیم، نظریه ها، طرح های سازمانی، و الگوهای سازماندهی، رابطه برقرار کرد؟ با رسم شکل توضیح دهید. 1-4 چرا توجه به تحولات و واقعیت های محیطی برای سازماندهی اثربخش اهمیت دارد؟
مجموعه پرسش های ششم	1-1 پیچیدگی روابط، آسیب های رفتاری، ساختاری و هویتی سازمان را تحلیل کنید. 1-2 چرا آسیب شناسی ویژه و اقتضایی در سازمان ضرورت دارد؟ 1-3 مدل های تعالی با چه اهدافی توسعه یافته اند؟ 1-4 معیارهای چند مدل تعالی را مقایسه کنید و توضیح دهید که چه تفاوت ها و شباهت هایی بین آنها وجود دارد؟
مجموعه پرسش های هفتم	1-1 انواع حوزه های وظیفه ای بخش عمومی را تفکیک کنید. 1-2 چرا در بخش عمومی انواع شکل ها و الگوهای سازمانی مورد نیازند؟ 1-3 شرکت ها و موسسه های بزرگ چند ملیتی چه ویژگی هایی دارند و کدام طرح و الگوی سازمانی برای آنها مناسب است؟ 1-4 با افزایش سطح تلاطم محیطی، اعمال چه تغییراتی در ساختار سازمانی ضرورت می یابد؟

ب) حل کارگاه های کتاب "سازماندهی و طراحی ساختار" به صورت گروهی

پرسش‌های هدایت‌گر این کارگاه‌ها، در پایان هر بخش از کتاب *سازماندهی و طراحی ساختار* (منتشر شده در سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها)، به طور مشخص، در دسترس اند.

ج) ساختار پروژه نهایی

در این بخش دانشجویان باید تلاش کنند تا با مطالعه درباره نظریه سازمان و مدیریت عملکرد و سیر تحول دیجیتال، با تامل بر فضای عمومی جامعه، مهمترین مشکل عمومی را از نظر خود معرفی نمایند. هر یک از دانشجویان باید فعالیت‌های زیر را درباره موضوع منتخب خود انجام دهد:

مرحله	اقدامات ضروری
یک) مطالعه اکتشافی درباره موضوع درس و شبکه مسائل علمی مرتبط با آن	• 1-1 مرور شبکه مشکلات و مسائل سازمان‌ها • 1-2 مصاحبه اکتشافی با صاحب‌نظران و استادان راهنما و مشاور • 1-3 مطالعه اکتشافی در منابع در دسترس
دو) انتخاب موضوع پژوهش و تایید آن توسط استاد	• 1-2 تفکر و تامل درباره اهمیت موضوع • 2-2 انتخاب چند موضوع مناسب بر حسب علائق خود و پیشنهاد آن به استاد • 2-3 انتخاب موضوع نهایی
سه) جستجوی پایگاه‌های اطلاعاتی و انتخاب دست‌کم 10 مقاله از میان آنها	• 1-3 مصاحبه با استادان برای شناسایی مقالات محوری • 2-3 جستجوی پایگاه‌های اطلاعاتی مرتبط • 3-3 انتخاب مقاله‌های مناسب
چهار) انتخاب 3 جمله از هر مقاله و ترجمه آن	• 1-4 در نظر گرفتن یک ایده خلاق در ارتباط با موضوع • 2-4 انتخاب جمله‌های محوری و آموزنده هر مقاله در ارتباط با موضوع • 3-4 ترجمه جمله‌ها
پنج) نگارش یک انشاء با استفاده از جمله‌های منتخب	• 1-5 نگارش یک تم یا ایده خلاق برای انشاء • 2-5 ترکیب جمله‌های ترجمه شده • 3-5 تدوین یک انشاء هدفمند
شش) نتیجه‌گیری و تدوین گزارش	• 1-6 مقایسه نتایج پژوهش کتابخانه‌ای با دستاوردهای سایر پژوهش‌گران • 2-6 نتیجه‌گیری نهایی

دوازده) الگوهای نقد و تحلیل

الف) الگوی نقد و تحلیل نظریه علمی

1. زمینه شکل‌گیری و موقعیت ارائه نظریه

نظریه مورد بحث در چه شرایط و چه زمینه‌ای شکل گرفته است؟

2. تبارشناسی نظریه علمی

این نظریه در امتداد کدام نظریه‌ها مطرح شده است؟

3. تحلیل کارکرد نظریه در حل مشکل

این نظریه کدام مشکلات را از مسیر رشد جامعه بشری کاهش داده است؟

آیا خود این نظریه در دسرساز و مشکل‌آفرین شده است؟

4. تحلیل کارکرد نظریه در پاسخ به پرسش‌های بنیادین

این نظریه به کدام پرسش های بنیادین جامعه علمی پاسخ داده است؟

آیا خود این نظریه پرسش برانگیز شده است؟

5. نقاط قوت برجسته نظریه

کدام ویژگی مثبت نظریه بارز بوده است؟

6. نقاط ضعف برجسته نظریه

کدام ویژگی منفی نظریه بارز بوده است؟

7. تاثیر نظریه بر توسعه پژوهش ها و شکل گیری نظریه های بعدی

کدام پژوهشها در پی این نظریه یا تحت تاثیر آن شکل گرفته اند؟

ب) الگوی نقد عملکرد علمی یک نظریه پرداز

1. آثار وی تا چه حد کارگشای جامعه بشری بوده اند یا در دسرساز شده اند؟

2. آثار وی تا چه حد به پرسش های جامعه علمی پاسخ داده اند؟

3. آثار وی تا چه حد محرک جامعه علمی برای پژوهش های بعدی بوده اند؟

4. کدام نظریه یا نظریه های علمی توسط او ابداع شده یا توسعه یافته اند؟

5. کدام روش یا روش های علمی توسط او ابداع شده یا توسعه یافته اند؟

6. کدام واژگان و اصطلاحات علمی توسط او ابداع شده یا توسعه یافته اند؟

ج) الگوی نقد و ارزیابی مقاله علمی

1. این مقاله به کدام پرسش بنیادین پاسخ گفته است؟

2. این مقاله روایت حل کدام مشکل در جامعه بشری است؟

3. این مقاله تا چه حد بر مقالات و پژوهشهای بعدی اثرگذار بوده است؟

4. این مقاله روایتگر کدام نظریه یا روش یا ایده علمی ناب است؟

د) الگوی نقد کتاب مرجع

1. این کتاب تا چه حد به پرسش های واضحی پاسخ می دهد؟

2. ساختار نگارش کتاب تا چه حد مستدل است؟

3. ساختار نگارش کتاب تا چه حد مستند است؟

4. قلم کتاب تا چه حد رسا و قابل اعتماد است؟

5. قلم کتاب تا چه حد زیبا و جذاب است؟
6. یافته های مطرح شده در کتاب تا چه حد از روایی برخوردارند؟
7. یافته های مطرح شده در کتاب تا چه حد از پایایی برخوردار است؟
8. ساختار کتاب تا چه حد منطقی است؟
9. کتاب تا چه حد محرک پرسش های بدیع و برانگیزاننده ذهن پژوهشگران است؟

ه) الگوی نقد کتاب درسی

1. این کتاب تا چه حد خوش تراش و خوب نگاشت است؟
2. ساختار نگارش کتاب تا چه حد مستدل است؟
3. ساختار نگارش کتاب تا چه حد مستند است؟
4. قلم کتاب تا چه حد رسا و قابل اعتماد است؟
5. قلم کتاب تا چه حد زیبا و جذاب است؟
6. ساختار کتاب تا چه حد منطقی است؟
7. کتاب تا چه حد مروج دانسته های معتبر است؟
8. کتاب تا چه حد محرک پرسش های بدیع و برانگیزاننده ذهن دانشجویان است؟

و) الگوی نقد فیلم

1. داستان فیلم تا چه حد خوش تراش و خوب نگاشت است؟
2. ساختار روایت فیلم تا چه حد مستدل است؟
3. ساختار روایت فیلم تا چه حد مستند یا خیال پردازانه است؟
4. ساختار روایت فیلم تا چه حد تأثیرگذار است؟
5. ساختار روایت فیلم تا چه حد محرک ذهن مخاطب است؟
6. ساختار روایت فیلم تا چه حد خلاقیت برانگیز است؟
7. ساختار روایت فیلم تا چه حد آموزنده و عبرت برانگیز است؟

سیزده) شیوه منبع دهی

✓ شیوه استناد به یک مقاله در یک مجله :
ساختار:

نام خانوادگی، نام (صاحب اثر). سال انتشار. "نام مقاله داخل گیومه". نام مجله به صورت ایتالیک سیاه. شماره و زمان چاپ. موسسه ناشر. صفحه های مقاله در مجله.
مثال:

پور عزت، علی اصغر. 1380. "مدیریت دولتی و عدالت اجتماعی". *دانش مدیریت- ویژه نامه مدیریت دولتی*. شماره 55. پاییز 1380. دانشکده مدیریت دانشگاه تهران. 83-117.

✓ شیوه استناد به یک مقاله در یک کتاب ویراسته شده :

ساختار:

نام خانوادگی، نام (صاحب اثر). سال انتشار مقاله. "نام مقاله داخل گیومه". نام و نام خانوادگی ویراستار. سال انتشار مجموعه. نام مجموعه ویراسته به صورت ایتالیک سیاه. موسسه ناشر. صفحه های مقاله در مجموعه.
مثال:

پور عزت، علی اصغر. 1387. "تبیین الگوی مرادده ای توسعه ادبیات و ملت سازی برای آینده (مطالعه موردی: شاهنامه فردوسی)". بهمن نامور مطلق. 1387. *اسطوره متن هویت ساز*. شرکت انتشارات علمی و فرهنگی. 189-209.

✓ شیوه استناد به یک کتاب :

ساختار:

نام خانوادگی، نام (صاحب اثر). سال انتشار. نام کتاب به صورت ایتالیک سیاه. نام ناشر.
مثال:

پور عزت، علی اصغر. 1387 الف. *مختصات حکومت حق مدار، در پرتو نهج البلاغه امام علی "علیه السلام"*. تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی.

پور عزت، علی اصغر. 1387 ب. *مبانی دانش اداره دولت و حکومت*. سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها.

در مواردی که کتاب، دو نویسنده یا بیشتر داشته باشد، نام نفر دوم به صورت طبیعی، یعنی نام و نام خانوادگی می آید:

مثال:

در مورد ریچارد دبلیو اسکات و جرال د اف. دیویس:

Scott, W. Richard & Gerald F. Davis. 2007. **Organization and organizing; Rational, Natural and Open system Perspectives**. Pearson Education International.

این ترتیب، کاملاً منطقی است؛ زیرا جابجایی نام و نام خانوادگی نفر اول، فقط به لحاظ سهولت جستجوی الفبایی نام خانوادگی وی در انتهای اثر، انجام می پذیرد؛ با این ملاحظه که در انتهای اثر، منابع و مأخذ به صورت الفبایی، بر حسب نام خانوادگی نفر اول، مرتب می شوند.

در مواردی که به ویراسته های متعدد یک کتاب در سال های گوناگون ارجاع شده باشد، در پایان اثر، همه ویراسته های مورد استناد، به ترتیب سال انتشار، ذکر می شوند. البته پس از نام کتاب، معمولاً شماره ویرایش نیز ذکر می گردد:

مثال:

Second edition و Third edition در:

- a) Hughes, Owen E. 1998. **Public management & administration: An Introduction**. Second edition. McMillan Press LTD.
- b) Hughes, Owen E. 2003. **Public management & administration: An Introduction**. Third edition. Palgrave.

قلی پور، آرین. 1380. *جامعه شناسی سازمان ها؛ رویکرد جامعه شناسی به سازمان و مدیریت*، ویرایش اول، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها.

قلی پور، آرین. 1388. *جامعه شناسی سازمان ها؛ رویکرد جامعه شناسی به سازمان و مدیریت*، ویرایش دوم با اضافات. سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها.

✓ شیوه استناد به یک کتاب ترجمه شده یا ترجمه و تالیف :

ساختار:

نام خانوادگی، نام. سال انتشار. *نام کتاب به صورت ایتالیک سیاه*. نام مترجم. نام ناشر.

مثال:

رشر، نیکولاس. 1381. *منطق سنیوی به روایت نیکولاس رشر*. ترجمه و تالیف لطف الله نبوی. شرکت انتشارات علمی و فرهنگی.

در صورت نیاز به اطلاعات بیشتر در خصوص این بخش، می توانید به کتاب *درآمدی بر روش پژوهش علمی (فراگرد تدوین رساله پژوهشی و دفاع از آن)*، نوشته علی اصغر پورعزت که به صورت برخط (در شبکه جهانی یا اینترنت موجود است) مراجعه کنید.

تقدیر و تشکر

در تدوین این طرح درس، از تجارب و آثار استادان و همکاران زیادی استفاده شده است که امکان ذکر نام همه آنها نیست. از آن میان، به ویژه از خانمها و آقایان مرحوم دکتر حسن میرزایی اهرنجانی، دکتر آرین قلی پور، دکتر مجتبی امیری، دکتر اسفندیار فرچوند، فاطمه ابراهیم گل، محمدمحسن فقیهی، محمد حسین علی مددی، مازیار نیلچی، حیدر نجفی، سیاوش رفیعی، پریا مومنزاده، امین جلال منش، دکتر مریم سادات هاشمی نسب و دکتر مریم رنجبری تشکر می شود.

«دانش پژوهان عزیز، این طرح درس را با این انگیزه و امید تدوین کرده ام که با توکل بر حضرت حق، پس از طی این دوره، به تعداد شما، بر سازمان پژوهان زبده کشور افزوده شود.»

علی اصغر پورعزت

پانیز 1400

گروه مدیریت دولتی دانشکده مدیریت دانشگاه تهران